

Oblikovanje trajnostnih kmetijskih praks na priobalnih pasovih površinskih voda

Projekt EIP (Evropsko partnerstvo za inovacije) z naslovom »Oblikovanje trajnostnih kmetijskih praks na priobalnih pasovih površinskih voda« se izvaja v okviru ukrepa M16: Sodelovanje iz Programa razvoja podeželja 2014-2020, podukrepa M16.5 podpora za skupno ukrepanje za blažitev podnebnih sprememb ali prilagajanje nanje ter za skupne pristope k okoljskim projektom in stalnim okoljskim praksam.

Namen in cilji projekta:

Projekt »Oblikovanje trajnostnih kmetijskih praks na priobalnih pasovih površinskih voda« je usmerjen v oblikovanje predlogov za vzpostavitev bolj trajnostno usmerjenih kmetijskih praks na priobalnih pasovih površinskih voda, s čimer bo projekt prispeval k varovanju površinskih in podzemnih voda, skrbi za bolj kakovostno vodo v površinskih vodah in vodonosnikih ter k ohranjanju biotske pestrosti tako v površinskih in podzemnih vodah kot tudi v priobalnem pasu. V ta namen bo oblikovan niz ukrepov, in sicer:

- a.** ukrepi v smeri zadrževanja in upočasnjevanja odtoka vode iz kmetijskih površin, kar lahko naredimo z izboljšanjem strukture tal. S tem namenom bomo podali predloge za ustrezen izbor in vrstenje kmetijskih rastlin ter izvedli setev ustreznih mešanic rastlin namenjenih zelenemu gnojenju, pokritosti tal oz. ozelenitvi njivskih površin in povečanju deleža humusa v tleh na priobalnih zemljiščih;
- b.** vzdrževanje/obnova/razširitev/obogatitev vegetacijskih pasov (pasov v mešani sestavi dreves, grmičevja in zelenih rastlin) v priobalnem pasu površinskih voda in renaturacija melioracijskih jarkov na kmetijsko intenzivnih območjih;
- c.** predlogi kmetijskih oz. poljedelskih kultur, ki jih je možno sejati v priobalnem pasu, ob upoštevanju prepovedi gnojenja in uporabe FFS, tako da bomo ohranili obdelanost in njivsko rabo v priobalnem pasu;
- d.** predlogi načinov za preusmeritev rabe tal v priobalnih pasovih iz kmetijsko intenzivnejših (njive, trajni nasadi, ipd.) v kmetijsko manj intenzivne (travniki, ekstenzivni travniški sadovnjaki ipd.) – eden izmed načinov je zagotovo preurejanje kmetijskih zemljišč v okviru komasacij kmetijskih zemljišč;
- e.** nudenje pomoči pri preusmeritvi kmetijskih gospodarstev v bolj trajnostne kmetijske prakse s čimer se bo dodatno izboljšala struktura tal in zmanjšal vnos onesnažil na kmetijske površine, ki se nahajajo v priobalnem pasu površinskih voda.

EIP projekt z naslovom »Oblikovanje trajnostnih kmetijskih praks na priobalnih pasovih površinskih voda« je usmerjen v oblikovanje predlogov za vzpostavitev bolj trajnostno usmerjenih kmetijskih praks na priobalnih pasovih površinskih voda za zagotavljanje ustrezne kakovosti vode v vodotokih in posledično vodonosnikih, kar bomo dosegli z nizom ukrepov, ki se bodo nanašali na prilagoditev načinov obdelave in rabe kmetijskih zemljišč in vzdrževanje/obnova/razširitev/obogatitev obstoječih vegetacijskih pasov v priobalnem pasu površinskih voda in ob melioracijskih jarkih ter renaturacijo melioracijskih jarkov. Hkrati želimo kmetom z optimizacijo in usmerjanjem kmetovanja na priobalnih zemljiščih zmanjšati ekonomske izgube, ki jih utrpijo zaradi omejitev pri gospodarjenju na priobalnih zemljiščih. S tem namenom bomo izvedli tudi analizo vpliva naklona, poplavnih območij in dejanske rabe na GERK-ih kmetijskih gospodarstev vključenih v projekt, ki mejijo na

površinske vode, na sposobnost preprečevanja odtoka vod obremenjenih z gnojili in FFS v površinske vode. Na osnovi modeliranja teh vplivov se bo določila optimalna detajlnejša tlorsna širina priobalnega pasu, na katerih je potrebno izvajati zaščitne ukrepe za varstvo voda. Na osnovi izkušenj iz projekta in dobrih praks se bodo oblikovala tudi priporočila, kako ukrepe za varstvo vodnih zemljišč vključiti v postopke komasacij kmetijskih zemljišč. Na tak način lahko namreč aktivno usmerjamo rabo v priobalnih zemljiščih v okoljsko sprejemljivejše oblike. Z EIP projektom želimo poiskati rešitve za gospodarjenje s kmetijskimi površinami v priobalnem pasu, ki bodo ugodne za kmete, pri čemer pa ne želimo zapostaviti vodovarstvenega, naravovarstvenega in okoljevarstvenega vidika oz. pomena teh zemljišč.

Opis projektnih aktivnosti:

Ogled dobrih kmetijskih praks varovanja voda v Avstriji. V sklopu projekta bomo oblikovali niz ukrepov za trajnostne kmetijske prakse na priobalnih pasovih površinskih voda za zagotavljanje dobre kakovosti vode v vodotokih in posledično vodonosnikih, kar bomo dosegli s prilagojenim načinom obdelave zemljišč in z vzdrževanjem in obnovo vegetacijskih pasov ob vodotokih ter melioracijskih jarkih. Izvedli bomo tudi analizo vpliva naklona, poplavnih območij in dejanske rabe GERK-ov ob površinskih vodah, z namenom določitve optimalne detajlnejše širine priobalnega pasu, na katerem je potrebno izvajati zaščitne ukrepe za varstvo voda. Na osnovi dognanj projekta se bodo oblikovala priporočila kako ukrepe za varstvo vodnih zemljišč vključiti tudi v postopke komasacij kmetijskih zemljišč. Poudarek bo na ozaveščanju o pomenu trajnostnih kmetijskih praks na priobalnih pasovih površinskih voda, zato bomo pripravili priročnik (ter brošuro), na to temo pa bodo izvedena tudi usposabljanja v obliki panožnega krožka, demonstracij, predavanj ter objavljeni rezultati projekta v različnih medijih. Ugotovitve projekta bodo v pomoč kmetom pri načrtovanju kmetovanja in načrtovalcem pri urejanju kmetijskega prostora ob vodotokih.

Pričakovani ključni rezultati projekta:

- analiza vpliva različnih dejanskih rab v priobalnem pasu površinskih voda na kakovost vode v vodotokih,
- analiza vpliva naklona kmetijskih površin, ki so nagnjena k površinskim vodam, na neposreden površinski odtok obremenjenih vod iz kmetijskih površin v površinske vode,
- analiza učinkovitosti zadrževalne sposobnosti 15 m priobalnega pasu na vodah 1. reda nasproti 5 m priobalnemu pasu na vodah 2. reda, kjer je kmetijskim gospodarstvom prepovedana uporaba gnojil in FFS,
- izvedba prenosa znanja o načinih vzdrževanja/obnove/razširitve/obogatitve vegetacijskih pasov na priobalnih zemljiščih površinskih voda,
- izvedba prenosa znanja o načinih vzdrževanja/obnove/razširitve/obogatitve vrstne pestrosti v melioracijskih jarkih,
- izvedba prenosa znanja o možnih trajnostnih kmetijskih praksah v priobalnem pasu površinskih voda, ki imajo pozitivne učinke tako za kakovost vode kot tudi biotsko raznovrstnost,
- praktična priporočila za vzdrževanje/obnovo/razširitev/obogatitev obstoječih vegetacijskih pasov na priobalnih zemljiščih površinskih voda in melioracijskih jarkih,

- praktična priporočila za renaturacijo melioracijskih jarkov na kmetijsko intenzivnih območjih,
- praktična priporočila o možnih trajnostnih kmetijskih praksah v priobalnem pasu površinskih voda, ki imajo pozitivne učinke tako za kakovost vode kot tudi biotsko raznovrstnost,
- izdelava vzorčnega modela vpliva naklona, poplavnih območij in dejanske rabe na izbranih območjih, na določitev optimalne detajlnejše tlorisne širine priobalnega pasu za izvajanje zaščitnih ukrepov za varstvo voda,
- praktična priporočila, kako ukrepe za varstvo vodnih zemljišč vključiti tudi v postopke komasacij kmetijskih zemljišč,
- večja ozaveščenost kmetov in lastnikov zemljišč o pomembnosti ustreznega upravljanja s priobalnimi zemljišči. Znanje in izkušnje pridobljene v projektu bodo v pomoč kmetom pri načrtovanju kmetovanja v priobalnem pasu površinskih voda.

Koordinator – vodilni partner projekta: Geodetski zavod Celje, d.o.o. (raziskovalna organizacija) [spletna stran GZC, d.o.o.](#)

Partnerji pri projektu:

- Univerza v Mariboru, Fakulteta za kmetijstvo in biosistemske vede (izobraževalna organizacija) [spletna stran FKBV](#)
- KGZS, Kmetijsko Gozdarski Zavod Celje (svetovalna organizacija) [spletna stran KGZS-Zavod Celje](#)
- Vodnogospodarski biro Maribor d.o.o. (svetovalna organizacija iz področja voda) [Spletna stran VGB](#)
- Senica Martin (kmetijsko gospodarstvo)
- Arbiter Bogomir (kmetijsko gospodarstvo)
- Šlander Stefan (kmetijsko gospodarstvo)
- Terglav Mitja (kmetijsko gospodarstvo)
- Drev Viktor (kmetijsko gospodarstvo)
- Šolski center Šentjur (kmetijsko gospodarstvo) [Spletna stran ŠČŠ](#)
- CEVEZ vezava diplomskih in ostalih nalog Kristijan Bogataj s.p. [spletna stran CEVEZ](#)

Trajanje projektnih aktivnosti: 2022 – 2025 (36 mesecev).

Projekt je sofinanciran s strani Republike Slovenije in Evropske unije iz kmetijskega sklada za razvoj podeželja (5. JR za podukrep 16.5). Vrednost sofinanciranja znaša 237.541,34 EUR.

Aktualne spletne povezave:

- [Evropska komisija \(Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja\)](#)
- [Program razvoja podeželja \(PRP\) 2014–2020](#)
- [Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano \(MKGP\)](#)